

Asia: VN/4099/2024

Lausuntopyyntö: Työryhmämietintö hallituksen esitykseksi hankintalain, erityisalojen hankintalain sekä rikosrekisterilain 6 b §: n muuttamiseksi

Lausunnonantajan lausunto

Esityksen yleiset tavoitteet ja päämäärät

Mitä mieltä olette esityksen yleisistä tavoitteista ja päämääristä? Saavutetaanko esityksellä hallitusohjelman yleiset tavoitteet säästöistä ja kilpailun lisäämisestä?

-

Hankintojen valmistelu

Hankintojen valmistelua koskevilla ehdotuksilla pyritään lisäämään hankintojen huolellista valmistelua, markkinakartoituksen käyttöä, sekä kilpailua julkisissa hankinnoissa. Tavoitteena on saada lisää tarjontaa ja säästöjä. Työryhmän mietinnössä ehdotetussa ratkaisussa on samanaikaisesti pyritty varmistamaan, että se on käytännön hankintatoimen näkökulmasta tarkoituksenmukainen.

-

- **Kuinka hyvin hankintalain 65, 75, 124 ja 125 §:iä koskeva esitys edistää markkinakartoituksen käyttöä ja hankinnan huolellista valmistelua?**

-

- **Ovatko esitetyt keinot sopivia näiden tavoitteiden saavuttamiseksi?**

-

Sidosyksiköiden käytön rajoittaminen

Mitä mieltä olette esityksessä ehdotetusta sidosyksiköiden vähimmäisomistusta koskevasta vaatimuksesta? Onko se mielestänne tarkoituksenmukainen ja toteuttamiskelpoinen?

-

Minkälaisia vaikutuksia esitetyllä sidosyksiköiden omistusosuuden vähimmäisvaatimuksella mielestänne on?

-

- Jos sidosyksiköitä koskeva muutos toteutetaan esitetyllä tavalla, mitä toimenpiteitä ja niistä aiheutuvia kustannuksia muutos todennäköisesti aiheuttaisi edustamanne organisaation eri toimialojen kannalta ja yleisesti?

-

- Mitä toimenpiteitä organisaationne aikoo sidosyksikön omistajana tehdä vähimmäisomistusrajaa koskevan sääntelyn seurauksena (esimerkiksi jatkuuko toiminta markkinaehtoisena, puretaanko yhtiö, pilkotaanko yhtiö, ryhdytäänkö muihin toimenpiteisiin?)

-

- Minkälaisia taloudellisia tai muita hyötyjä muutoksesta todennäköisesti seuraisi?

-

Ovatko esitetyt sidosyksiköitä koskevat siirtymäajat mielestänne riittävät? Kuinka paljon aikaa muutoksiin tarvitaan?

-

- Mitä siirtymäaikaa vaativia toimenpiteitä sidosyksiköitä koskeva kirjaus aiheuttaisi?

-

Mietinnön liitteinä olevissa eriävissä mielipiteissä on esitetty poikkeuksia sidosyksiköiden omistusosuusvaatimukseen. Tulisiko vaatimukseen säätää poikkeuksia? Minkälaiset poikkeukset olisivat tarkoituksenmukaisia?

-

Turvallisuus ja huoltovarmuus

Vastaako esitys turvallisuutta ja huoltovarmuutta koskeviin tarpeisiinne? Onko esitetty muutos riittävä keino varmistaa turvallisuuden toteutuminen hankinnan elinkaaren aikana ottaen huomioon EU-hankintadirektiivien reunaehdot, sekä muu turvallisuutta ja huoltovarmuutta koskeva sääntely?

-

Rikosrekisteriotteen pakollisuudesta luopuminen

Rikosrekisteriotteiden pakollisesta käytöstä luopumista koskevan ehdotuksen tavoitteena on sujuvoittaa hankintamenettelyjä ja vähentää hallinnollista taakkaa.

-

- Missä määrin muutos vaikuttaa hallinnolliseen taakkaan yhtäältä hankintayksiköiden ja toisaalta tarjoajien kannalta ja edistää näitä tavoitteita?

-

Hankintojen ilmoittaminen

Mitkä ovat näkemyksenne hankintojen ilmoittamista koskeviin muutoksiin? Lisäävätkö ehdotetut muutokset hankintojen avoimuutta tarkoituksenmukaisella tavalla?

-

Muut huomiot

Pihtiputaan kunta ovat siirsi 1.1.2023 alkaen jätelain mukaiset palvelutehtävät kuntien omistaman jäteyhtiön eli Sammakkokangas Oy:n järjestettäväksi. Vuoden 2022 loppuun saakka tehtävä oli jaettuna sekä kunnalle että yhtiölle.

Jätehuollon operatiivisten tehtävien hoitaminen kunnan itsensä järjestämänä oli lähes vuosittain tappiollista. Esimerkiksi vuonna 2021 eroa talousarvioon oli Pihtiputaalla -104.103,92 €. Tappion suuruus vaihteli vuosittain. Perusmaksu ja aluekeräysmaksu eivät yleensä kattaneet jätehuollosta aiheutuvia kustannuksia.

Palvelutehtävien säi-lyt-tä-mi-nen teknisellä toimella olisi vaatinut merkittäviä lisäresursseja ja lisärahoitusta.

Jätehuoltoyhtiö

Sammakkokangas Oy on kahdentoista kunnan omistama jätehuoltoyhtiö. Omistajakuntia ovat Äänekosken, Saarijärven ja Viitasaaren kaupungit sekä Pihtiputaan, Petäjäveden, Karstulan, Hankasalmen, Uuraisten, Kinnulan, Kannonkosken, Multian ja Kivijärven kunnat. Omistajakuntien yhteisenä jätelain tarkoittamana jäteviranomaisena toimii Sydän-Suomen jätelautakunta.

Sammakkokangas Oy on perustettu hoitamaan jätelaissa (646/2011) määriteltyjä kunnan vastuulla olevia jätehuollon palvelutehtäviä sekä hoitamaan ja kehittämään jätekeskuspalveluita. Toisaalta nähtiin tärkeäksi perustaa taho, joka perehtyy jätehuollon kehittämiseen. Omistajakunnat ovat siirtäneet jätehuollon lakisääteisten palvelutehtävien järjestämisen Sammakkokankaan tehtäväksi.

Yhtiö on perustettu 2003 vuoden lopulla. Varsinainen toiminta käynnistyi

2004 vuoden alussa. Uuraisten kunta tuli yhtiön osakkaaksi vuoden 2014 elokuussa, Äänekoski huhtikuussa 2017, Petäjävesi huhtikuussa 2018 sekä Multian ja Hankasalmen kunnat vuoden 2019 lopulla.

Yhtiön omistus jakautuu seuraavasti:

Äänekosken kaupunki 28,105 %

Saarijärven kaupunki 16,876 %

Viitasaaren kaupunki 11,486 %

Pihtiputaan kunta 7,582 %

Karstulan kunta 7,455 %

Hankasalmen kunta 7,163 %

Petäjäveden kunta 5,777 %

Uuraisten kunta 5,216 %

Kinnulan kunta 3,072 %

Kannonkosken kunta 2,527 %

Multian kunta 2,413 %

Kivijärven kunta 2,336 %

Sammakkokangas hoitaa toiminta-alueensa jätteiden keräilyä, käsittelyä, aluekeräyspisteiden ylläpidon, jätekeskus- ja lajitteluasemapalvelut, jäteneuvonnan ja laskutuksen.

Jätehuoltoa voidaan pitää välttämättömyyspalveluna, joka kunnan tulee taata vakituisille ja vapaa-ajan asukkaille kaikissa tilanteissa. Sammakkokangas Oy ylläpitää jätteenkäsittelypalveluita osin omana toimintanaan ja osin yhteistyökumppaneidensa kautta.

10 % vähimmäisomistusvaatimus -vaikutukset

Sammakkokangas Oy:n osalta 10 % vähimmäisomistusvaatimus tarkoittaa yhtiön omistusrakenteen epätarkoituksenmukaista purkamista ja toiminnan uudelleenorganisointia, esimerkiksi jakamalla toiminta useampaan pienempään yhtiöön tai hoitamalla tehtävät yksittäisinä kuntina. Sammakkokangas Oy hankkii mm. kaikki kuljetuspalvelut hankintalain mukaisesti markkinoilta. Yhtiö

ei siis kilpaile markkinoilla toimivien yhtiöiden kanssa vaan päinvastoin edistää kilpailua järjestämällä säännölliset kilpailutukset.

Kilpailutus on asiakkaan etu hinnoissa ja palveluissa. Elinkeinoelämän järjestön esittämä näkemys, että jäteala in house -yhtiöiden toimesta olisi jotenkin ”sosialisoitu” ja ettei kilpailua esiintyisi, ei pidä paikkaansa jätehuolto-yhtiö Sammakkokankaan toiminta-alueella.

Esitetty siirtymäaika jätehuollon osalta niin sopimusten päättämiseksi kuin omistusjärjestelyille 30.6.2028 loppuun mennessä on liian lyhyt aika. On huomattava, että jätehuollossa on pitkiä sopimuksia, joissa yhteistyökumppani on joutunut investoimaan esimerkiksi kalustoon. Tyypillisesti kuljetusurakoissa käytetään viiden vuoden sopimusaikaa.

Jos kunnat hoitavat jatkossa jätehuollon palvelu- ja viranomaistehtävät itse, vaatii se kunnalta merkittäviä lisäresursseja. Viime kädessä kustannusten nousun maksavat kuntalaiset. On myös otettava huomioon, että edut yli kuntarajojen ulottuvasta yhteistyöstä menetetään, jos kunta järjestää jätehuollon palvelu- ja viranomaistehtävät itse. Pihtiputaan kunnan näkemys on, ettei esitetty hankilain muutos tehosta hankintojen tekemistä. Hankinnat sen sijaan sirpaloituvat useille eri toimijoille.

On aiheellista pohtia, kuka hoitaa Pihtiputaan jätehuollon, mikäli 10 % vähimmäisomistusvaatimus kirjataan lakiin. Kunnan pitäisi huolehtia jätteen käsittelypalveluiden ja kuljetusten järjestämisestä, aluekeräyspisteiden ylläpidosta, lajitteluasemapalveluista, jäteneuvonnasta ja laskutuksesta. Pihtiputaan kunnan resurssit eivät riitä, kuten on aiemman kokemuksen perusteella jo todettu.

Pihtiputaan kunta yhtyy Kuntaliiton toimitusjohtaja Minna Karhusen toteamukseen. Karhunen totesi, että on vaikeaa ymmärtää, miksi tässä taloustilanteessa julkiselle sektorille valmistellaan uudistusta, joka näyttäisi aiheuttavan lähinnä valtavia kustannuksia ja suhteellisesti vain vähäisiä hyötyjä.

Jätehuoltoa on saatu yhdenmukaistettua niin kunnallisen jätehuolto-yhtiön alueella kuin valtakunnallisestikin –esitetyn hankintalain muutosten myötä tämä hyvä kehitys pysähtyisi.

Pihtiputaan kunta esittää lakiesitykseen seuraavia muutoksia:

1. ensijaisesti jätehuolto tulee jättää koko 10 % vähimmäisomistusvaatimuksen ulkopuolelle tai

2. toissijaisesti 10 %:n vähimmäisomistusvaatimusta on muutettava niin, ettei se koske alle 10 000 asukkaan kuntia erityisesti tietyillä yhteiskunnan toimivuuden kannalta elintärkeillä palvelualueilla kuten jätehuoltoalalla.

Kunta pitää hankintalakiin esitettyjä muutoksia muutoin tarpeellisina.

Terho Alina
Pihtiputaan kunta

Halla-Aho Katja
Pihtiputaan kunta